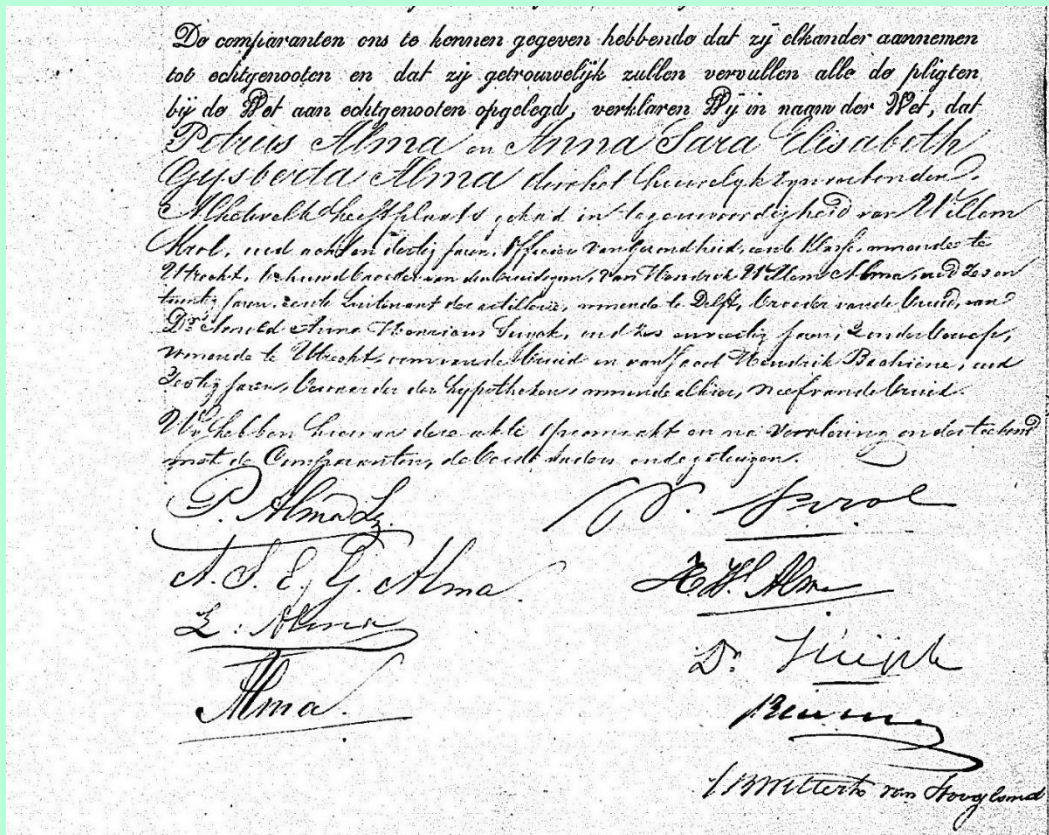

¹ Op 8 januari 1817 werd de 'Wet omtrent de Inrigting der Nationale Militie' van kracht. Deze wet hield in dat iedere man zich omstreeks zijn 20ste levensjaar moest inschrijven voor de dienstplicht. Door middel van loting werd bepaald welke 'loteling' in het leger in dienst moest. Als men was ingeloot, dan kon men zich tegen betaling laten vervangen. Met het afkopen van de dienstplicht was een aanzienlijk bedrag gemoeid en dus was dit niet voor iedereen weggelegd. Dit systeem van loting met afkoopingsmogelijkheid werd in 1898 opgeheven en vervangen door een voor iedere jongeman verplichte dienstplicht, waar men alleen van kon worden vrijgesteld na een dienstkeuring.

Huwelijk en gezin

Wij komen Pieter Alma in de archieven pas in 1866 weer tegen als hij op 15 augustus van dat jaar te Den Haag in het huwelijk treedt met zijn achternicht Anna Sara Elisabeth Gijberta Alma (1842-1918). Pieter is op dan 29 jaar en Anna 24.

Huwelijksakte

Het echtpaar woont eerst enkele jaren in Pieters ouderlijk huis in de Warmoesstraat, vervolgens in de Prof. Tulpstraat, waar vijf kinderen worden geboren, van wie er drie op zeer jonge leeftijd overlijden. In 1875 verhuist het gezin naar de Voorburgwal Oudezijds nr. 87. De twee dochters die in leven blijven zijn:

- Alida Emeritia Elisabeth (Betsy), geboren op 18 november 1867 en overleden op 1 februari 1945 in De Steeg (bij Rheden), 77 jaar oud;
- Johanna, geboren op 5 maart 1873 en overleden op 9 februari 1945 in De Steeg, 71 jaar oud.

Beide dochters blijven ongetrouwd en overlijden in februari 1945 in het noodziekenhuis 'Rhederoord' te Steeg ten gevolge van gangreen en bloedvergiftiging. Of dit te maken heeft met de Tweede Wereldoorlog is niet bekend.

Vader Pieter werkt aanvankelijk in het familiebedrijf van zijn vader en oom. Nadat deze zijn uitgetreden, zet Pieter aanvankelijk het bedrijf alleen voort. Vermoedelijk bevalt het apothekersvak hem niet erg, want de apotheek wordt als filiaal ondergebracht bij apotheek Schermer.

In 1871 verkoopt Pieter de apotheek en ook de andere tak van het bedrijf, de handel in chemicaliën en drogerijen. Na enige rustige jaren neemt hij de Amsterdamse firma P.R. van Ellekom over, een bedrijf in verduurzaamde levensmiddelen.

Naar Leiden

Op 2 januari 1879 fuseert de firma Van Ellekom met de Leidse conservenfabriek W. Hoogenstraaten & Co (zie het kader aan het einde van dit artikel), waar Pieter per 21 mei 1879 vennoot van wordt. Het gezin verhuist in juni van dat jaar van Amsterdam naar Leiden en gaat wonen op de Morssingel (nr.4), direct naast de fabriek.

Bij akte, 21 Mei 1879, voor Mr. JOANNES ADRIANUS FRANCISCUS COEBERGH, Notaris te *Leiden*, verleden, is door de Heeren DIEDERIK ADRIANUS JOHANNES HOOGENSTRAATEN en WILLEM CORNELIS JELTES, Fabrikanten van verduurzaamde levensmiddelen, eenige leden der firma **W. HOOGENSTRAATEN EN COMPAGNIE** te *Leiden*, als hun medelid opgenomen de Heer PETRUS ALMA LAURENSZON, eenig lid der firma „P. R. VAN ELLEKOM”, Fabrikant in verduurzaamde levensmiddelen te *Amsterdam*. Doel, firma en tijdvak blijven onveranderd, zooals die bij akte van 2 Januari 1879 zijn vastgesteld en waarvan aankondiging is geschied in de *Staatscourant* van 5 en 6 Januari 1879, N°. 4, en in de *Leidsche Courant* van 3 Januari 1879, N°. 2.

Voor daden van gewoon beheer blijft de Heer JELTES bevoegd de firma alléén te teekenen; voor verbintenissen tot een bedrag van f 2500 wordt de onderteekening van twee der Vennooten en daarboven van al de Vennooten vereischt.

Geschiedende deze aankondiging ter voldoening aan Art. 28 W.B. van Kooph.

Notariële bekendmaking dat Alma medefirmant van W. Hoogstraaten & Co wordt

Politieke en maatschappelijke activiteiten

In Leiden wordt Alma ook politiek actief. Van 1885 tot 1891 heeft hij zitting in de gemeenteraad. Hij is lid van de Commissie fabricage. De laatste twee jaar van zijn leven, in 1901 en 1902 is hij een van de afgevaardigden van Leiden in de Provinciale Staten van Zuid-Holland. Politiek gezien behoort hij tot de Vrijzinnige Partij.

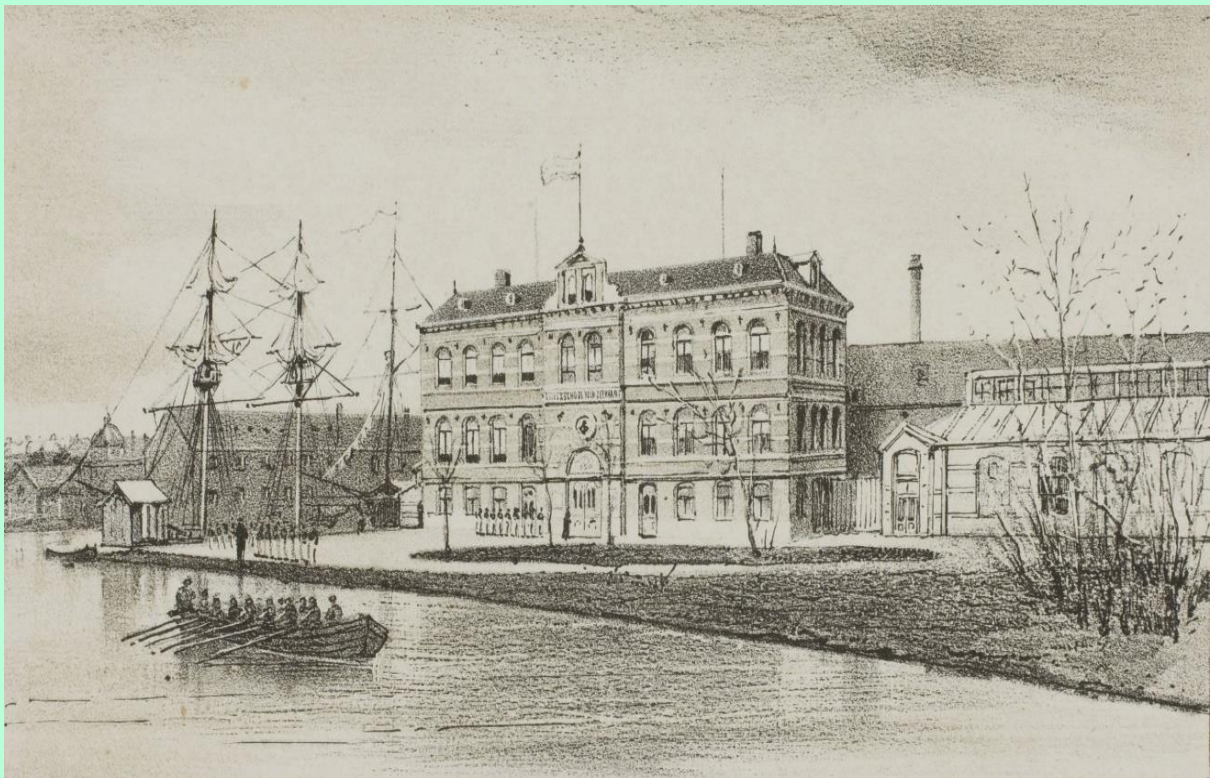

Stembureau de Gemeenteschool in de Van der Werfstraat met advies: Stemt P. Alma (1891)

Naast de politiek is Alma ook op vele andere terreinen actief:

- lid en voorzitter van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen, departement Leiden (1885-1897);
- vanaf 1886 lid van de Sociëteit 'Amicitia'; tussen 1880 en 1890 voorzitter; oprichter van kegelclub 'Palma' (zie ook het kader aan het einde van dit artikel);
- bestuurslid van de Leesbibliotheek (1886-1891);
- bestuurslid van de Leidse IJclub (1887-1889);
- commissaris van de Leidse Katoenvlechterij en Nettenfabriek;
- commissaris van de Leidse Broodfabriek;
- commissaris van de Leidse Spaarbank;
- plaatsvervangend agent en adviseur bij het agentschap van de Nederlandse Bank te Leiden;
- commissaris van de Hulpbank;
- president-commissaris van de Leidse Bouwmaatschappij (1895-1900);
- bestuurslid van de Volksbijeenkomsten (1892-1897);
- voorzitter van de Militieraad;
- bestuurslid van het college van regenten van de Rijkswerkinrichting voor vrouwen en het Huis van Bewaring;
- bestuurslid van het Huis van Bewaring;
- bestuurslid van de commissie van oppertoezicht en beheer van de Kweekschool voor Zeevaart;
- adviseur van het agentschap in Leiden van de Nederlandse Bank (1885-1900).

Uit het bovenstaande blijkt dat Piter Alma een maatschappelijk actief, invloedrijk en ondernemend mens in Leiden moet zijn geweest.

Kweekschool voor Zeevaart aan de Noordeinde (ca. 1895)

Overlijden

In 1902 wordt Pieter Alma ernstig ziek en moet hij geopereerd worden. Net als hij hiervan schijnbaar is hersteld, overlijdt hij in de avond van 26 oktober 1902. Zijn dood komt onverwacht, want 's middags had hij met zijn echtgenote Anna nog een wandeling gemaakt en vrienden bezocht. Alma werd 65 jaar.

Vier dagen na zijn overlijden wordt hij op de begraafplaats aan de Groenesteeg onder grote belangstelling begraven in zandgraf 721. In overeenstemming met het eenvoudig karakter van de overledene werd aan het graf alleen gesproken door Pieters enige broer Dirk, jurist en burgemeester van Sneek. Hij riep zijn broer met 'een in tranen gestikte stem' een laatste vaarwel toe en dankte namens de familie allen voor hun aanwezigheid.

Het graf was door zijn echtgenote de dag daarvoor gekocht. In dit graf is na Pieter Alma nooit meer iemand begraven.

Zijn vrouw Anna blijft tot 1915 aan de Morssingel wonen, waarna zij tot haar overlijden op 29 april 1918 te Rheden in de omgeving van haar beide dochters verblijft.

Heden overleed, in den ouderdom
van 65 jaren, onze geliefde Echtge-
noot en Vader de Heer P. ALMA LZN.
A. ALMA — ALMA.
BETSY ALMA.
JOH. ALMA.
LEIDEN, 26 October 1902.
(Morschsingel 4). 10269 8

Overlijdensadvertentie (Leidsch Dagblad 27 October 1902)

Zandgraf 721 met stèle

De firma W. Hoogenstraaten & Co

De in Leiden in 1860 opgerichte firma W. Hoogenstraaten & Co. was één van de eerste conservenfabrieken in Nederland. Het bedrijf werd geleid door Willem Hoogenstraaten (1809-1895) en zijn zoon Diederik (1838-1908). Willem begon zijn carrière als leerling-bakker in Leiden en werd uiteindelijk zelfstandig confiturier en banketbakker.

Hij was zijn tijd ver vooruit: adverteerde met strak vormgegeven affiches waarvan de man met de zonnehoed is opgenomen in de collectie van het Stedelijk Museum in Amsterdam. Het fraaie affiche is vormgegeven door Johann Georg van Caspel (1870-1928).

De familie Hoogenstraaten was Frans georiënteerd: Willem werd ook wel Guillaume genoemd en dat verklaart waarschijnlijk ook de Franse benaming van het blikvoer in het maandbericht: *gibelotte de lapin* klinkt natuurlijk een stuk chiquer dan konijnen-bout. Was 0,75 cent per blik een koopje? Ik denk het niet.

In 1900 werd het familiebedrijf omgezet in een NV en gingen vader en zoon verder onder een nieuwe naam: Nederlandsche Fabriek van Verduurzaamde Levensmiddelen.

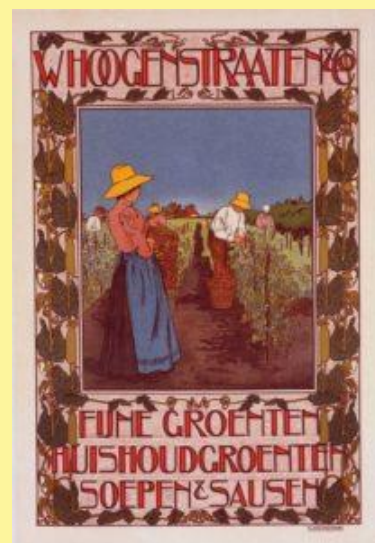
Volgens de statuten had de fabriek inderdaad als doel het verduurzamen van levensmiddelen, het vervaardigen van voedingsmiddelen en de handel in deze artikelen. In 1913 nam Hoogenstraaten de Alkmaarse conservenfabriek Kennemerland over. Ook tijdens de Eerste Wereldoorlog floreerde de fabriek. In de dertiger jaren balanceerde het bedrijf op het randje van de afgrond. Met de komst van een nieuwe directeur (Keller) herstelden de verkoopcijfers.

In 1953 werd voor het eerst nasi goreng in potjes verkocht. De vormgeving bleef eigentijds; Jos Bunder maakte hippe jarenvijftigaffiches. In 1960 werd het honderdjarig bestaan nog groots gevierd. Pogingen om te fuseren mislukten echter en in 1969 werd de fabriek gesloten. Wat nog rest zijn de affiches. Die met de oogstende dames, ook vormgegeven door Van Caspel, is opgenomen in de collectie van de New York Public Library.

In de Lakenhal is nog een blik voor sperziebonen van de firma W. Hoogenstraaten & Co te zien. Bij archeologisch onderzoek in Delft is onlangs een blikje gevonden, waar ooit schilpaddensoep van deze firma in zat. Het blikje is gemaakt omstreeks 1880.

Man met de zonnehoed

Oogstende dames

De kegelclub Palma

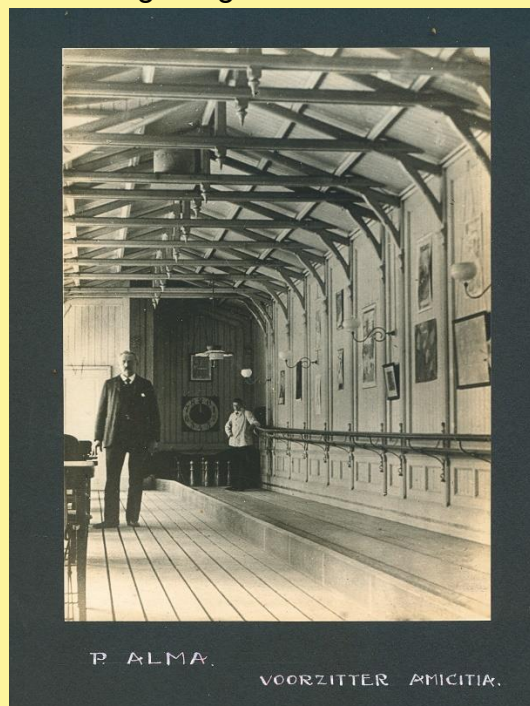
Op 12 februari 1898 richt Pieter Alma op Sociëteit Amicitia een kegelclub op, die naar hem wordt vernoemd en de naam Palma krijgt. Deze kegelclub is dus ruim 125 jaar oud, maar Pieter Alma zelf is maar enkele jaren lid geweest; hij overleed in 1902.

Over de eerste halve eeuw is weinig bekend: geen jaarverslagen of terugblikken. Het exacte moment van toetreden van nieuwe leden is pas vanaf 1923 opgetekend. Wel zijn er boeken met presentielijsten en resultaten van kegelwedstrijden. Hieruit blijkt dat de edele kegelsport zelf veel aandacht heeft gekregen.

Wekelijks wordt er een avond gekegeld en de club heeft een eigen prijzenkast. Een 24-tal leden heeft zelfs de eretitel 'keizer', d.w.z. de beste kegelaar van heel Amicitia, in de wacht gesleept.

Periodieke hoogtepunten zijn de lustra, die in de archieven hun sporen hebben achtergelaten via menukaarten en allerlei foto's. Een bijzondere activiteit tijdens zo'n lustrum is de limerickwedstrijd. Hieronder het winnende gedicht tijdens het 19de lustrum in 1993:

*Een achttiental heren te Leiden
Kan de Donderdag amper verbeiden
Want, waar vind je het dat
Een bal met een gat
Een boerenbeen tracht te verleiden*

Pieter Alma op de kegelbaan

Ook is het vermeldenswaardig dat vanaf 1951 er een nauwe band bestaat tussen de kegelclub 'De klamme hand' van Sociëteit De Witte te Den Haag en Palma. Jaarlijks is er een wedstrijd tussen beide clubs.

Bronnen:

Artikelen:

P. Alma Lm, Leids Jaarboekje 1904.

J. Brouwer, F.W.C. Loudon en A. Struyvenberg: *Palma honderd jaar*, Uitgave kegelclub Palma van Sociëteit Amicitia, 1998.

Archieven:

- Erfgoed Leiden en Omstreken (ELO)
- Stadsarchief Amsterdam
- Centraal Bureau voor de Genealogie te Den Haag (CGB)

Dagbladen:

- Leidsch Dagblad: 27 en 28 oktober 1902.

Websites:

- <https://oudleiden.nl/werkgroepen/jan-van-hout-archiefonderzoek/het-leidse-pluche-1851-2007>
- www.wiewaswie.nl
- www.wikipedia.nl
- www.marielouiseschipper.nl/kant-en-klaar/

Auteur:

Lodewijk Kallenberg (april 2025; herzien in november 2025).

Met dank aan Pancras Hogendoorn voor informatie over de kegelclub Palma.